

**Аннотация
Людмила Ершова****Становление идеи воспитательного идеала в отечественной педагогической теории XI–XIII вв.**

Представлены результаты анализа литературных источников XI–XIII вв., в которых воспитательный идеал выступает как результат уникального синтеза религиозной, общественной, политической и культурной жизни общества. Доказано, что проблематика и ценностные доминанты педагогических взглядов книжников под давлением личных и общественно-исторических обстоятельств подвергались постоянным изменениям, демонстрируя трансформацию всех концептов определенного ими воспитательного идеала. Наиболее важными изменениями следует считать переход от радикального аскетизма к умеренному, замену культа силы и мужества главенством веры и мудрости, а идею богоизбранности князя необходимостью контроля светской власти духовной. Выявлены и общие черты воспитательных идеалов мыслителей XI–XIII вв.: гуманизм, демократизм, народность, патриотизм и др.

Ключевые слова: воспитательный идеал, духовный, народный, гуманистический, нравственный идеалы.

**Summary
Liudmyla Yershova****Establishment of the Idea of Educational Ideal in Ukrainian Pedagogical Theory in XI–XIII Century**

The article presents the results of the analysis of literary sources of XI–XIII centuries in which the educational ideal is presented as a dynamic category, sensitive to personal, social and historical factors, as the result of unique synthesis of religious, political and cultural life of the society. The article also reveals the importance of the factors of a booker's belonging to a certain Kniazhyi court and ideological specificity of his religious environment. It was defined that understanding of life goal depended on the «earth» or «celestial» dominants in the system of value orientations of a certain booker, causing specific orientation of the formulated educational ideals (an ascetic hermit, an active ascetic, a wise kniaz-ruler, an active Christian layman, a good woman). The article shows the basic content transformations of the educational ideal: the transition from radical to moderate asceticism; replacement of the cult of strength and courage to the prevalence of faith and wisdom; correction of the idea that kniaz was chosen by God as a necessity for spiritual power to control secular power, etc. Common features in the creative heritage of Middle Age thinkers are humanism, democracy, nationality and patriotism of the created educational ideals, to which, as to the classics, Ukrainian intellectuals of the future will refer.

Key words: educational ideal, clergy nation, humanistic and moral ideals.

Дата надходження статті: «17» грудня 2013 р.

УДК 371.134+376.56(045)

ЛАРИСА ЗДАНЕВИЧ,

кандидат педагогічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

Прогностичні напрями підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми (за результатами формульовального експерименту)

У статті за результатами проведення формульовального експерименту, який проводився протягом 2009-2013 років, обґрунтовано прогностичні напрями підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми. Автором виокремлено компоненти, рівень сформованості яких свідчить про якість підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми, а саме: мотиваційно-ціннісний (спрямованість на досягнення, мотиваційна переконаність, наявність позитивної мотивації до вивчення адаптованих технологій розвитку, навчання та виховання дезадаптованих дітей), когнітивно-технологічний (самостійність, професійна компетентність і точність виконання дій; знання сучасних методів діагностики та технологій розвитку, навчання та виховання дезадаптованих дітей), інформаційно-комунікативний (поінформованість майбутніх вихователів ДНЗ про комунікативну діяльність, комунікативна готовність до діалогу і схильність до комунікації, дієвість використання адаптованих технологій взаємодії з дошкільниками) і рефлексивно-самоосвітній (потреба у вдосконаленні особистісних характеристик і професійних якостей; здатність до самоосвітньої діяльності і саморозвитку; здатність до рефлексії, самоконтролю та корекції процесу і результату роботи з дезадаптованими дітьми).

Ключові слова: вихователі дошкільних навчальних закладів, професійна підготовка, дезадаптовані діти, компоненти підготовки.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Становлення молодшої української держави сприяє структуруванню майбутньої життєдіяльності її суспільних інститутів у новому ментально-ідеологічному форматі. Геополітична, економічна та інформаційна боротьба старих і нових

імперативів продовжує утримувати країну в лещатах глобалізаційної невизначеності та ідеологічної фрустрації. У такій ситуації система вищої педагогічної освіти України поступово стає одним із головних чинників відродження галузі дошкільної освіти.

Важке й суперечливе утвердження інноваційних підходів у вищій педагогічній освіті зумовило необхідність оновлення теоретичних і методичних засад підготовки майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу (далі – ДНЗ) до професійної діяльності.

Дошкільні навчальні заклади гарантують надання дітям якісних освітніх послуг у будь-якій формі здобуття дошкільної освіти. Основними компонентами цих гарантій є: дотримання державного освітнього стандарту; надання фахової психолого-медико-педагогічної допомоги родинам у вихованні і розвитку дітей дошкільного віку, у тому числі з обмеженими можливостями.

Аналіз досліджень і публікацій... Теоретичну основу проведеного нами дослідження становлять закони України «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в Європейський освітній простір, Державна програма «Вчитель», нормативно-правові документи Кабінету Міністрів, Міністерства освіти і науки України; досягнення педагогіки, психології, висновки та положення сучасних міждисциплінарних досліджень (філософських, психологічних і педагогічних), а саме: про розвиток як основний спосіб життєдіяльності людини у процесі різних форм взаємодії (К.А.Абульханова-Славська, Л.С.Виготський, Г.С.Костюк, О.М.Леонтьєв, С.Л.Рубінштейн та ін.); провідні ідеї теорії неперервної професійної освіти (О.Є.Антонова, С.Г.Батищев, О.А.Дубасенюк, В.Ледньов, Н.Г.Ничкало, В.А.Семиченко, С.О.Сисоева та ін.); теорії змісту й технології психолого-педагогічної підготовки фахівців (Г.О.Балл, І.Д.Бех, Н.Грама, С.Д.Максименко, В.В.Рибалка та ін.); концепції адаптації людини, що розкривають важливу роль адаптаційних процесів у перетворенні освітнього середовища молоді (Ю.А.Александровський, Ф.Б.Березін, В.Г.Короленко, С.П.Кряжде, П.Кузнецов, М.Лукашевич, П.О.Просецький, В.А.Семиченко, О.Г.Солодухова та ін.). Теоретичне підґрунтя аналізу проблем дезадаптації склали концептуальні підходи педагогічної та вікової психології щодо закономірностей розвитку особистості, її мотиваційно-потребової сфери, розвитку особистості в умовах навчальної діяльності (Л.І.Божович, М.Й.Боришевський, Я.Л.Коломенський, С.Д.Максименко, В.І.Петровський, В.О.Моляко, В.О.Ядов та ін.).

Аналіз зарубіжної та вітчизняної психологічної літератури показує, що терміном «дошкільна дезадаптація» фактично визначаються будь-які ускладнення, що виникають у дитини під час здобуття дошкільної освіти. Дошкільну дезадаптацію трактують як сукупність ознак, що свідчать про невідповідність соціопсихологічного і психофізіологічного стану дитини вимогам ситуації дошкільної освіти (Н.Г.Лусканова, І.О.Коробейников та ін.). Водночас дезадаптація саме в дошкільному віці, за винятком активної констатації феномена, звичними посиленнями на відсутність готовності до навчання в школі й індивідуальну вразливість організму та ЦНС залишається недостатньо дослідженою у вітчизняній педагогіці.

В основу ефективного функціонування підготовки майбутнього вихователя ДНЗ до роботи з дезадаптованими дошкільниками покладено гуманістичну філософію освіти, основною ідеєю якої є суб'єктність студента в навчальному процесі, створення йому умов для повної самореалізації і самоактуалізації, прояву творчості й індивідуальності в навчальній діяльності. Гуманістичний підхід до підготовки студентів педагогічних ВНЗ до роботи з дезадаптованими дітьми потребує цілісного педагогічного проектування і моделювання. Провідна ідея та основні положення концепції відображені в загальній гіпотезі нашого дослідження, яка полягає в тому, що фахова підготовка майбутніх вихователів дошкільної освіти до роботи з дезадаптованими дітьми набуває ефективності, якщо здійснюється відповідно до розроблених і обґрунтованих теоретичних і методичних основ, у яких відображено освітні парадигми й концепції, урахувано тенденції, прогресивні ідеї вітчизняного і зарубіжного досвіду підготовки фахівців дошкільної освіти; зміст, форми та напрями формування фахової компетентності майбутнього вихователя дошкільної освіти.

Формулювання цілей статті... Метою статті є обґрунтування прогностичних напрямів підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми за результатами формувального експерименту (2009-2013 роки).

Виклад основного матеріалу... У науковців не викликає заперечень положення про те, що критерієм якості підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів є професійна компетентність. Сутність концептуальних вимог до професійної компетентності зводиться до засвоєння знань, умінь і навичок, які необхідні безпосередньо для роботи з дітьми дошкільного віку. Зазначене забезпечує перспективу в покращенні підготовки майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми, зокрема, урахування інтересів особистості майбутнього педагога та його підтримку в процесі професійного становлення та розвитку. Безперечно, у майбутньому це сприятиме задоволенню потреб дошкільної галузі освіти України у висококваліфікованих конкурентоспроможних кадрах і в професійному розвитку та

особистісній самореалізації фахівців. На нашу думку, поняття «конкурентоспроможність спеціаліста» може бути закладене в основу проектування системи професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дітьми.

За результатами нашого дослідження було виокремлено компоненти, рівень сформованості яких свідчить про якість підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми, а саме: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-технологічний, інформаційно-комунікативний і рефлексивно-самоосвітній.

Аналіз результатів, отриманих з метою визначення сформованості *мотиваційно-ціннісного компонента* (спрямованість на досягнення, мотиваційна переконаність, наявність позитивної мотивації до вивчення адаптованих технологій розвитку, навчання та виховання дезадаптованих дітей) засвідчив, що, створюючи умови для підготовки майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дітьми, викладачі фахових дисциплін мають звертати увагу на формування мотивації студентів щодо вивчення інноваційних технологій у галузі формування, збереження і зміцнення фізичного, психічного, психологічного, соціального і духовного здоров'я дітей у дошкільних навчальних закладах. Безсумнівно, змотивованість сприятиме зацікавленості майбутніх вихователів у вивченні та ефективному впровадженні новітніх адаптованих технологій у практику роботи. Різноманітні форми і методи професійного становлення мають забезпечити розуміння студентами значення їхньої майбутньої професії.

Практика підготовки у ВНЗ майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми засвідчує необхідність створення електронного банку даних про інноваційні підходи до попередження феномена дезадаптації в дітей. Банк даних, на нашу думку, буде сприяти поліпшенню умов підготовки майбутніх вихователів, їхньому прагненню щодо оволодіння новими технологіями, матиме позитивний результат у професійній діяльності.

Окрім цього, потребує систематизації і теоретичної підтримки наявний практичний досвід фахівців дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми, створення умов для усвідомлення ними цієї діяльності як інноваційної. Важливим чинником має стати прояв ініціативи з боку викладачів фахових дисциплін (педагогіки, психології, методик навчання та ін.) щодо розуміння ними необхідності вивчення особливостей прояву в дітей дезадаптаційних процесів. Є необхідність проведення спеціальних методологічних семінарів для викладачів профільних кафедр з метою вивчення результатів сучасних наукових досліджень, перспективного педагогічного досвіду в галузі психології дошкільників, організації освітньої діяльності та попередження дезадаптації. Важливого значення набуває запровадження новітніх, зокрема, інформаційних технологій, що значно розширюють освітній простір, сприяючи доступ до максимуму інформації з проблем дошкільної освіти, а також створення умов для професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дітьми.

Другим компонентом, рівень якого свідчить про якість підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми, є *когнітивно-технологічний* (самостійність, професійна компетентність і точність виконання дій; знання сучасних методів діагностики та технологій розвитку, навчання та виховання дезадаптованих дітей). Як засвідчують результати опитування респондентів, які брали участь у нашому дослідженні, удосконалення й урізноманітнення форм і методів навчання вимагає сама система надання фахівцям теоретичних і практичних знань щодо попередження проявів дезадаптації у дошкільників, концептуальних засад організації освітньої діяльності в ДНЗ, особливостей реалізації системного, індивідуально-диференційованого й особистісно орієнтованого підходів у цій діяльності.

Отже, існує необхідність у створенні спеціалізованих навчальних і робочих програм, які б комбінували й акумулювали в собі теоретичні знання з практичним досвідом, сприяли формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів щодо роботи з дезадаптованими дітьми.

У контексті цього важливу роль має відігравати міжнародний обмін (трансфер) програмами підготовки майбутніх вихователів дошкільної галузі освіти. Найбільш ґрунтовними і актуальними, на наш погляд, є навчальні програми Російської Федерації, Республіки Білорусь та Казахстану. Запропонований підхід буде сприяти розвитку такого явища, як обмін досвідом на міжнародному рівні, проходження фахівцями стажування в країнах близького та далекого зарубіжжя.

Третім компонентом, вивчення якого сприяло визначенню нами рівня підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми, був *інформаційно-комунікативний* (поінформованість майбутніх вихователів ДНЗ про комунікативну діяльність, комунікативна готовність до діалогу і схильність до комунікації, дієвість використання адаптованих технологій взаємодії з дошкільниками).

Аналіз одержаних у цьому контексті відповідей респондентів дав змогу дійти висновку, що подальшу роботу доцільно спрямувати на формування у майбутніх фахівців бажання застосовувати

інформаційно-комунікативні інновації у педагогічній діяльності, систематично поновлювати свої знання щодо запровадження адаптованих інформаційних технологій у дошкільному навчальному закладі.

Професійна готовність до використання інформаційних технологій у майбутній діяльності передусім передбачає знання інформаційних технологій на рівні кваліфікаційного користувача (складати анотації, листи, володіння комп'ютерними методами збору, зберігання і обробки інформації, методами пошуку інформації в Інтернеті, уміння користуватися електронною поштою тощо). Досвід запровадження запропонованої нами моделі підготовки майбутніх вихователів ДНЗ доводить необхідність введення в робочі програми тем, що торкаються можливостей розробки та підтримки власних блогів. Вихователь, який працює із сучасними батьками (родинами) мусить використовувати комунікаційні технології у своїй професійній діяльності (знати особливості комунікативної діяльності і вміти використовувати їх у професійній діяльності, володіти основами адаптованих комунікативних технологій). Завдяки включенню в навчальні та робочі програми тем щодо створення освітніх блогів для батьків майбутніх вихованців вирішуватиметься нагальна проблема продуктивної комунікації в процесі професійної діяльності. Отже, необхідно передбачити в навчальних програмах формування таких умінь у майбутніх фахівців: встановлювати педагогічно оптимальні стосунки з вихованцями та батьками; вирішувати конфлікти; передавати загальнокультурні цінності, норми і традиції тощо.

Останнім компонентом було визначено *рефлексивно-самоосвітній* (потреба у вдосконаленні особистісних характеристик і професійних якостей; здатність до самоосвітньої діяльності і саморозвитку; здатність до рефлексії, самоконтролю та корекції процесу і результату роботи з дезадаптованими дітьми). Дієвим засобом удосконалення професійної підготовки майбутнього вихователя є його систематична самоосвітня діяльність. Потреба і здатність до самоосвіти та саморозвитку передбачає наявність таких умінь: планувати й організовувати свою самоосвітню діяльність; самостійно вчитися; усвідомлювати свій індивідуальний стиль навчання, мислення; мати потребу в самоосвіті та саморозвитку; оцінювати досягнутий рівень самоосвіти і саморозвитку. На нашу думку, відпрацювання викладачами ВНЗ системи підготовки до самоосвітньої діяльності майбутніх вихователів може дати позитивні результати за наявності спеціальної навчально-методичної літератури. Проте поряд із конспектами лекцій, збірниками завдань та іншими традиційними матеріалами, необхідні їх версії на різних носіях, а також презентування матеріалів в освітньому блозі викладача дисципліни; нові покоління тренажерів, автоматизованих навчальних і контрольних систем, які дозволяти б студенту в зручний час і в звичному для нього темпі самостійно здобувати знання, уміння, навички щодо роботи з дезадаптованими дітьми.

Неабиякого значення набуває і формування у майбутніх фахівців під час спеціальних тренінгів особистісних якостей, а саме: впевненості, цілеспрямованості, дисциплінованості, працелюбності, наполегливості, що є запорукою ефективності процесу їхнього професійного розвитку.

Не викликає сумніву той факт, що сьогодні головною є потреба дошкільних навчальних закладів в кваліфікованих фахівцях, здатних до роботи з дезадаптованими дітьми. У контексті цього неабиякого значення набуває конкурентоспроможність фахівців, підґрунтям якої є постійний професійний саморозвиток, самовиховання, самовдосконалення, самореалізація, що передбачено нами в концептуальній структурно-функціональній моделі підготовки майбутніх вихователів ДНЗ.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі... У світлі сказаного вище, більш детальне визначення пріоритетів і розробка програм професійної підготовки майбутніх вихователів має стати частиною значної кількості наукових досліджень, оскільки всі прогнози вказують на подальший розвиток самого напряму формування готовності майбутніх вихователів дошкільної освіти у ступеневому ВНЗ.

Висвітлюючи прогностичні напрями підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми, слід зазначити, що вона має відповідати системі очікувань, а саме: очікуванням безпосередньо майбутніх фахівців щодо якісного рівня отриманої вищої освіти; очікуванням керівників дошкільних навчальних закладів стосовно якості підготовки вихователів, здатних до роботи з дезадаптованими дітьми; очікуванням вихованців та їхніх батьків.

Ці очікування торкаються, насамперед, запровадження інноваційних методів і прийомів організації навчання студентів, упровадження в практику новітніх теоретичних розробок, результатів перспективного педагогічного досвіду тощо.

Отже, серед прогностичних напрямів підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми є вдосконалення умов формування мотиваційно-ціннісного, когнітивно-технологічного, інформаційно-комунікативного і рефлексивно-самоосвітнього компонентів професійної підготовки, підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми, міжнародний обмін

навчальними і робочими програмами, запровадження інформаційних технологій, повна відповідність якості професійної підготовки фахівця системі очікувань.

Список використаних джерел і літератури:

1. Артемова Л. В. Модель ступеневої підготовки фахівця дошкільної освіти у вищих навчальних закладах / Л. В. Артемова, Ю. М. Косенко // Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. до 80-ї річниці НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 2000. – Вип. 1. – С. 84–86.
2. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : [моногр.] / Ганна Володимирівна Беленька. – К. : Університет, 2011. – 320 с.
3. Васянович Г. П. Духовно-моральний смисл використання мультимедіа у навчально-виховному процесі / Г. П. Васянович // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка / гол. ред. Г. Терещук ; заст. гол. ред. В. Чайка ; редкол.: І. Задорожна, В. Кравець, Л. Морська [та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ, 2013. – № 3. – С. 20–26.
4. Гаврик І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / І. В. Гаврик. – Харків, 2006. – 475 с.
5. Гуревич Р. С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі і науковій діяльності : навч. посіб. [для студ. пед. ВНЗ і слухачів ін.-тів післядипломної освіти] / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. – К. : Освіта України, 2006. – 396 с.
6. Зданевич Л. В. Аналіз змісту навчальних програм ВНЗ щодо підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності з дезадаптованими дошкільниками / Л. В. Зданевич // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць / [редкол. : Т. І. Суценько (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 28 (81). – С. 149–156.
7. Зданевич Л. В. Використання інформаційних технологій для надання якісної освіти студентам / Лариса Володимирівна Зданевич // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. – 2008. – Вип. XIX – XX. – С. 192–195.
8. Зданевич Л. В. Місце медіаресурсів у практиці підготовки майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дошкільниками / Л. В. Зданевич // Науковий часопис НПУ ім. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць / ред. кол. : Н. В. Гузій (відп. ред.). – К. : вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 21 (31). – С. 129–134.
9. Зданевич Л. В. Психолого-педагогічні особливості викладання у вищій школі / Лариса Володимирівна Зданевич // Гуманітарний вісник : зб. наук. праць каф. соц. і гуманіт. дисциплін / [гол. ред. Г. П. Васянович]. – Л. : Львів. держ. фін. акад., 2007. – С. 29–38.
10. Лусканова Н. Г. Методы исследования детей с трудностями в обучении : метод. реком. / Н. Г. Лусканова. – М. : Фолиум, 1993. – 30 с.

Spysok vykorystanykh dzherel i literatury:

1. Artemova L. V., Kosenko Yu. M. Model stupenevoi pidhotovky fakhivtsia doshkilnoi osvity u vyshchyykh navchalnykh zakladakh, *Psykhologo-pedahohichni problemy pidhotovky uchytelskykh kadrov v umovakh transformatsii suspilstva : materialy mizhnar. nauk.-teoret. konf. do 80-yi richnytsi NPU im. M. P. Drahomanova*. Kyiv, 2000, Volume 1, pp. 84–86.
2. Bielienka H. V. Formuvannia profesiynoi kompetentnosti suchasnoho vykhovatel'ia doshkilnoho navchalnoho zakladu : monohrafiia. Kyiv, Universytet, 2011, 320 p.
3. Vasianovych H. P. Dukhovno-moralnyi smysl vykorystannia multymedia u navchalno-vykhovnomu protsesi, *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Ser. Pedahohika / hol. red. H. Tereshchuk ; zast. hol. red. V. Chaika ; redkol. : I. Zadorozhna, V. Kravets, L. Morska [ta in.]*. Ternopil, TNPU, 2013, Volume 3, pp. 20–26.
4. Havryk I. V. Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia hotovnosti maybutnikh uchyteliv do innovatsiynoi profesiynoi diialnosti : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04 / I. V. Havryk. Kharkiv, 2006, 475 p.
5. Hurevych R. S., Kademiya M. Yu. Informatsiino-telekomunikatsiini tekhnolohii v navchalnomu protsesi i naukovii diialnosti : navch. posib. [dlia stud ped. VNZ i slukhachiv in.-tiv pisliadyplomnoi osvity]. Kyiv, Osvita Ukrainy, 2006. – 396 p.
6. Zdanevych L. V. Analiz zmistu navchalnykh prohram VNZ shchodo pidhotovky maybutnikh vykhovateliv do profesiynoi diialnosti z dezadaptovanykh doshkilnykamy, *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh : zb. nauk. prats / [redkol. : T. I. Sushchenko (holov. red.) ta in.]*. Zaporizhzhia, 2013, Volume 28 (81), pp. 149–156.
7. Zdanevych L. V. Vykorystannia informatsiynykh tekhnolohii dlia nadannia yakisnoi osvity studentam, *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Pedahohika*, 2008, Volume XIX – XX, pp. 192–195.
8. Zdanevych L. V. Mistse mediaresursiv u praktitsi pidhotovky maibutnikh vykhovateliv do roboty z dezadaptovanykh doshkilnykamy, *Naukovyi chasopys NPU im. Drahomanova. Seriiia 16. Tvorchia osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky : zb. nauk. prats / red. kol. : N. V. Huzii (vidp. red.)*. Kyiv, vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2013, Volume 21 (31), pp. 129–134.
9. Zdanevych L. V. Psykholoho-pedahohichni osoblyvosti vykladannia u vyshchii shkoli, *Humanitarnyi visnyk : zb. nauk. prats kaf. sots. i humanit. dystsyplin / [hol. red. H. P. Vasianovych]*. Lviv, Lviv. derzh. fin. akad., 2007. pp. 29–38.
10. Luskanova N. G. Metody' issledovaniya detej s trudnostyami v obuchenii : metod. rekom. M., Folium, 1993. 30 p.

Анотація

Лариса Зданевич

Прогностические направления подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к работе с дезадаптированными детьми (по результатам формирующего эксперимента)

В статье по результатам проведения формирующего эксперимента, который проводился в течение 2009-2013 годов, обоснованы прогностические направления подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к работе с дезадаптированными детьми. Автором выделены компоненты, уровень сформированности которых свидетельствует о качестве подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к работе с дезадаптированными детьми, а именно: мотивационно-ценностный (направленность на достижение, мотивационная убежденность, наличие положительной мотивации к изучению адаптированных технологий развития, обучения и воспитания дезадаптированных детей), когнитивно-технологический (самостоятельность, профессиональная компетентность и точность выполнения действий, знание современных методов диагностики и технологий развития, обучения и воспитания дезадаптированных детей), информационно-коммуникативный (осведомленность будущих воспитателей ДУЗ о коммуникативной деятельности, коммуникативная готовность к диалогу и склонность к коммуникации, действенность использования адаптированных технологий взаимодействия с дошкольниками) и рефлексивно-самообразовательный (потребность в совершенствовании личностных характеристик и профессиональных качеств, способность к самообразованию и саморазвитию, способность к рефлексии, самоконтролю и коррекции процесса и результата работы с дезадаптированными детьми).

Ключевые слова: воспитатели дошкольных учебных заведений, профессиональная подготовка, дезадаптированные дети, компоненты подготовки.

Summary

Larysa Zdanevych

Prognostic Directions of Preparation of the Future Educators of Pre-School Educational Establishments to the Work with Deadapted Children (by the Results of Forming Experiment)

In the article by the results of forming experiment, which was conducted during 2009-2013, prognostic directions of preparation of the future educators of pre-school educational establishments to the work with deadapted children have been grounded. The author singles out components, which level of maturing indicates the quality of preparation of the future educators of pre-school educational establishments to the work with deadapted children, namely: motivation-valuable, (directed to the achievement, motivational conviction, presence of positive motivation to the study of adapted technologies of development, teaching and upbringing deadapted children), cognitive-technological (independence, professional competence and accuracy of fulfillment actions, knowledge of modern methods of diagnostics and technologies of development, teaching and upbringing deadapted children), information-communicative (awareness of the future educators of pre-school educational establishments of communicative activity, communicative readiness to the dialogue and inclination to communication, effectiveness of using adapted technologies of interaction with preschool children), and reflective-self-educational (necessity in mastering personal characteristics and professional qualities, ability to self-education and self-development, ability to reflexion, self-control and correction of the process and result of work with deadapted children).

Key words: educators of pre-school educational establishments, professional preparation, deadapted children, components of preparation.

Дата надходження статті: «15» січня 2014 р.

УДК 37.015.31:613.8:374

ГЕННАДІЙ КОВАЛЬЧУК,
кандидат педагогічних наук
(м. Кам'янець-Подільський)

Виховання у молодших підлітків основ здорового способу життя в системі позаурочної діяльності

У статті розкрито процес виховання у молодших підлітків основ здорового способу життя в системі позаурочної діяльності. Виходячи із особливостей розвитку школярів даного вікового періоду і їх потреб у самопізнанні, саморозвитку і самоствердженні за результатами проведеного дослідження автором висвітлено різноманітні форми і методи позакласної роботи, спрямовані на збереження і зміцнення здоров'я. Особлива увага звернена на використання активних методів, спрямованих на формування у підлітків позитивної мотивації, усвідомлення значення рухової активності, озброєння їх системою знань, умінь та навичок з питань поліпшення власного здоров'я, необхідності здійснення контролю та внесення відповідних коректив у власний спосіб життя.